Nacionalinė M. Mažvydo Biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 46 (2181) Londonas ir Vilnius, 1991 m. gruodžio 6 d. XLV

PAREIŠKIMAS

dėl Lietuvos Respublikos Pilietybės įstatymo projekto 1 ir 17 str.

Iš Vilniaus gautas Lietuvos Respublikos AT pirmininko pavaduotojo Kazimiero Motiekos pareiškimas, kurį spausdiname.

Projekto 17 str. redakcija prieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių gynimo Europos konvencijai ir Pabėgėlių statuso Ženevos konvencijai. Šios konvencijos nustatė, kad niekas negali būti individualiai arba kolektyviai iškeldintas iš valstybės teritorijos, kurios piliečiu jis yra, ir niekam negali būti atimta arba apribota teisė į ją sugrįžti.

Po 1940 06 15 Tarybų Sąjunga Lietuvos piliečius jėga suiminėjo ir trėmė už Lietuvos valstybės teritorijos ribų. Kiti, vengdami tokios lemties, iki 1990 03 11 patys pasitraukė už Lietuvos valstybės teritorijos ribų. Jie rado prieglobstį kitose valstybėse ir ten iki šiol gyvena. Jie — sovietinės okupacijos ir genocido pabėgėliai. Todėl, sprendžiant šių Lietuvos piliečių pilietybės klausimus, būtina vadovautis tuo, kad nepriklausomai nuo to, ar jie priėmė kitų valstybių pilietybę, ar nepriėmė, jie buvo ir išliko Lietuvos piliečiais. Taip pat Lietuvos piliečiai yra jų vaikai ir vaikaičiai, gimę iki 1990 03 11, t.y. iki Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymo.

Sutinkamai su visuotinai pripažintomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis, jie yra Lietuvos valstybės piliečiai su visomis iš to išplaukiančiomis teisinėmis pasekmėmis. Tie žmonės — tai gyvoji Lietuvos valstybės praeities tragedijos dalis, kuri yra ir turi būti neatskiriamai susieta su Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo procesu.

Todėl neteisinga yra Lietuvos Respublikos Pilietybės Įstatymo projekto nuostata, kad Lietuvos valstybė tokiems asmenims tiktai išsaugoja teisę į pilietybę. Niekas, net valstybė, negali išsaugoti to, kas savaime negali būti prarandama ir dėl ko apsispręsti gali tiktai pats žmogus, nes tiktai jis turi tokią išimtinę teisę padaryti.

Todėl įstatymo tekstas turi būti suformuluotas vadovaujantis ne kokiais nors politiniais-konjunktūriniais ar kitokiais pragmatiniais viešais arba šiame įstatyme neskelbtinais motyvais, bet visuotinai pripažintų Žmogaus teisių ir laisvių ir tarptautinės teisės pagarbos dvasioje.

Todėl prašau Pilietybės įstatymo projekte siūlomo 17 straipsnio visą tekstą išbraukti, o I-jį straipsnį suredaguoti taip:

1 straipsnis.

Lietuvos Respublikos piliečiai.

Lietuvos Respublikos piliečiai yra:

1) asmenys, iki 1940m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, jų vaikai ir vaikaičiai, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, jeigu jie neįgijo kitos valstybės pilietybės;

2) asmenys, po 1940 birželio 15 d. dėl jų suėmimo arba ištrėmimo priversti apsigyventi už Lietuvos teritorijos ribų, arba iki 1990m. kovo 11 d. dėl politinių motyvų pasitarukę į užsienį , nepriėmę arba įgiję kitų valstybių pilietybę, taip pat iki 1991m. kovo 11 d. gimę jų vaikai ir vaikaičiai;

3) asmenys, iki 1991m. lapkričio 3 d. įgiję Lietuvos Respublikos pilietybę pagal tuo metu veikusį pilietybės įstatymą;

5) kiti asmenys, kurie įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šį įstatymą.

Lietuvos Respublikos pilietis vienu metu negali būti kitos valstybės piliečiu, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus.

Lapkričio 20 d. Londone, Buckingham Palace, įvyko metinis diplomatų priėmimas, kuriame dalyvavo Lietuvos ir Latvijos naujieji diplomatai. Nuotraukoje (iš kairės) **Latvijos Charge d'Affaires M. Zarine, Lietuvos Charge d'Affaires K. Stankevičius ir Danguolė Stankevičienė.** Nuotrauka: *ELR*

LIETUVOS RESPUBLIKOS AT PIRMININKO *ATSIŠAUKIMAS*

Artėja VII Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas nuostabioje Pietų Amerikoje. Džiaugiuosi, girdėdamas ir matydamas mūsų jaunimą energingai studijuojantį bei dirbantį čia Lietuvoje. Tikiu, kad tuo metu, kai šiaurės pusrutulyje siautės šiauringiausios pūgos, po karšta Pietų Amerikos saule suliepsnos dar karštesnė lietuvybės ugnis. Pirmą kartą Argentinoje, Urugvajuje ir Brazilijoje bus proga susirinkti, šį kartą jau tikrai viso, pasaulio jauniems lietuviams.

Jie — jaunieji — bus tie, kurie atūš devintąja banga sunkiame Lietuvos atgimimo darbe. Darbe, kurį dirba kiekvienas lietuvis kiekviename pasaulio kampelyje. Todėl mūsų pareiga dabar — remti visus gerus jaunimo darbus ir siekius tiek moraliai tiek ir materialiai.

Aukas siųskite: DBLJS-ga, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.

KGB AGENTAS LIETUVOS DEPUTATŲ TARPE

Laisvosios Europos radijo ir „Boston Globe" žiniomis, vienas iš artimiausių AT pirmininko Vytauto Landsbergio patarėjų Virgilijus Čepaitis kaltinamas išdavyste. Jis, būdamas Lietuvos parlamento deputatu, bendradarbiavo su KGB. Virgilijus Čepaitis tai pat yra Lietuvos Nepriklausomybės partijos pirmininkas.

PARTIZANŲ IR JŲ RYŠININKŲ III SUVAŽIAVIMAS

Lapkričio 9 dieną Kaune įvyko III-sis Lietuvos partizanų ir jų ryšininkų, kovojusių prieš sovietų okupaciją Lietuvoje, suvažiavimas. Kauno katedroje suvažiavimo dalyviai išklausė šventas Mišias. Iš katedros didžiule eisena atėjo prie Laisvės paminklo, kur padėjo gėles ir susikaupimo minute nulenkė galvas, pagerbdami žuvusius už Lietuvos laisvę. Vytauto Didžiojo universiteto salėje įvyko partizaninių kovų už Lietuvą minėjimas. Kalbas pasakė: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos prezidentas, buvęs partizanas, politinis kalinys Balys Gajauskas, šios organizacijos tarybos pirmininkas, buvęs partizanas, politinis kalinys Antanas Lukša, Lietuvos Respublikos AT deputatai Birutė Nedžinskienė ir Povilas Navarauskas, buvę partizanai, ryšininkai. Sveikino svečiai, tarp kurių lietuvis iš Gotlando. Labiausiai pasižymėję kovose už Lietuvos nepriklausomybę buvo apdovanoti Vyčio kryžiaus žymeniu. Šie žilo plauko sulaukę vyrai ir moterys, aktyviai kovoję prieš nekenčiamus okupantus, praėję tardymų košmarus, kalėjimų ir lagerių pragarus, nepalūžę, neišdavę savo idėjos ir draugų, ir šiandien pasiryžę kovoti už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Ne veltui giedame: „Lietuva didvyrių žeme"... Didvyrių Lietuvoje buvo senovėje, buvo knygnešių laikais, nepriklausomybės kovų metu, pokario metais... Jaunimui yra iš ko pasimokyti, kaip mylėti Lietuvą.

Suvažiavimo metu vyko jaudinantys susitikimai tarp ginklo brolių ir sesių, praėjusių lagerius ir nemačiusių vienas kito daugelį metų.

Suvažiavimo dalyviams koncertavo Kauno, Kretingos, Panevėžio, Kėdainių, Druskininkų tremtinių chorai.

Kęstutis Balčiūnas

RUSIJOS-LIETUVOS KULTŪRINĖ SUTARTIS

Lietuvos ir Rusijos Federacijos kultūros ministrai D. Kuolys ir V. Solominas Vilniuje pasirašė abišalę kultūrinio bendradarbiavimo sutartį. Pagal sutartį bus plečiamas Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimas visose pagrindinėse kultūros srityse: muzikos teatro, tapybos, bus vystomi abiejų šalių muziejų tarpusavio santykiai. Bus taip pat rūpinamasi iš vienos į kitą šalį neteisėtai išvežtų kultūrinių turtų sugrąžinimu šaliai, kuriai tie turtai priklauso. Kaip pastebi apžvalgininkai, sutartyje minimas kultūrinių turtų sugrąžinimo klausimas ypač liečia Lietuvą, iš kurios, kaip žinoma, ne tik sovietinės okupacijos metu, bet ir ankstesniais laikais buvo neteisėtai išvežta daug Lietuvos kultūrinių vertybių. Sutartimi abi šalys taip pat įsipareigoja tarpusavyje bendradarbiauti rūpintis restauruoti ir išsaugoti kaimyninės Kaliningrado srities kultūrinį palikimą.

VOKIETIJOS TV RYGOJE

Vokietijos televizijos kompanija ZDF lapkričio 15 d. pranešė apie savo pastovaus biuro atidarymą Rygoje. Biuras teiks tiesioginę informaciją iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos. Tai pirmasis pastoviai veikiantis Vakarų televizijos biuras Pabaltijo valstybėse.

MIRĖ PETRAS BABICKAS

Rugpjūčio 27 d., eidamas 89-sius metus, Rio de Ženeiro mieste, Brazilijoje, mirė poetas, prozaikas ir žurnalistas Petras Babickas.

Gimęs 1903 m. gegužės 12 d. Laukminiškių kaime, netoli Kupiškio, Petras Babickas lankė gimnaziją Peterburge, Kaukaze, Kaune ir Panevėžyje. Įgijo filologo diplomą Kaune. Nuo 1927 m. pradėjo žurnalistinę veiklą, dirbo Radiofono vedėju, bendradarbiavo „Vaire", „Židiny", „Naujojoje Romuvoje" ir kituose leidiniuose. Prieš karą išleido kelis eilėraščių rinkinius ir knygeles vaikams.

LIETUVOJE

Laidotuvių kaina

Vilniaus laidotuvių rūmų vedėjas R. Labinas sako, kad laidotuvėms šiuo metu reikia turėti 2 tūkstančius rublių. Pigiausias karstas kainuoja 269 rublius, moteriška suknelė — 70-200 rb., vyriškas kostiumas — 300-350 rb. Laidotuvių rūmuose už salę reikia mokėti už parą 60-160 rb., vainikai — 40-45 rb. Gedulingi pietūs kavinėje, pavyzdžiui 20 žmonių, kainuoja apie 200 rublių.

Santykiai su Baltarusija

Spalio 24 d. Vilniuje AT pirmininkas V. Landsbergis ir Baltarusijos AT pirmininkas S. Šuškevičius pasirašė Deklaraciją dėl Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos geros kaimynystės santykių principų. Po dokumento pasirašymo buvo pabrėžta, kad klausimas apie Baltarusijos ir Lietuvos valstybinę sieną, tai tik šių dviejų valstybių reikalas.

Nauji paskyrimai

Zenonas Juknevičius paskirtas Lietuvos teisingumo ministro pirmuoju pavaduotoju.

Vytautas Gricius paskirtas Tarptautinių ekonominių santykių ministro pavaduotoju.

Džentelmenų mokykla

Akcinės bendrovės „Kvadratas" rūpesčiu, Kaune atidaryta Jaunojo džentelmeno mokykla. Būsimieji džentelmenai mokysis gerų manierų, kelių eismo taisyklių, vairuoti ir prižiūrėti automobilius, taisyti radijo ir kitokius aparatus. Bus mokomasi anglų ir vokiečių kalbų. Į mokyklą bus priimami vidurinių mokyklų moksleiviai. Mokslas vyks po pamokų.

Skypai miestų gyventojams

Vyriausybė apsvarstė Vilniaus ir Kauno miestų gyventojams žemės sklypų namų statybai skyrimo klausimą. Geriausia išeitis — gauti žemės aplinkinių rajonų teritorijose ir ten statyti naujus kvartalus. Tektų sureguliuoti žemės išpirkimo teisiškus klausimus ir problemas, susijusias su tokių gyvenviečių infrastruktūros vystymu.

GERI SANTYKIAI SU UKRAINA IR ARMĖNIJA

Lapkričio 21 d. Lietuvos užsienio reikalų ministras A. Saudargas ir Ukrainos užsienio reikalų ministro pavaduotojas M. Makarevičius pasirašė protokolą tarp Lietuvos Respublikos ir Ukrainos dėl diplomatinių santykių užmezgimo, kuris įsigalios tuomet, kai užsienio reikalų ministerijos pasikeis notomis, — tikimasi, dar šiais metais. Taip pat pasirašytas protokolas dėl konsultacijų tarp Lietuvos Respublikos URM ir Ukrainos URM.

Tą pačią dieną buvo pasirašyta deklaracija dėl diplomatinių santykių užmezgimo tarp Lietuvos Respublikos ir Armėnijos Respublikos. Deklaracija įsigalioja nuo pasirašymo datos.

LR URM Inform.

VLIKo baigiamasis posėdis

1991 m. lapkričio 1-3 dienomis Čikagoje įvyko VLIKo istorinis baigiamasis Seimas. 48 metų VLIKo veikla, atsiekusi aukščiausiąjį savo tikslą — laisvą nepriklausomos Lietuvos valstybę — buvo pabaigta.

Tai buvo linksmos, džiaugsmingos pabaigtuvės. Seimo delegatai (dalyvavo 44 iš galimų 45) suvažiavo su šventiška nuotaika ir dvasiniu pakilimu dalyvauti reikšmingo Lietuvos laisvės kovos laikotarpio užbaigime.

Seimas prasidėjo lapkričio 1 d. susipažinimo vakaru Lietuvių Tautiniuose namuose. Vakarui vadovavo Čikagos veikėja M. Marcinkienė. Dr. K. Bobelis susirinkusiems delegatams ir svečiams pristatė ir pasveikino į Seimą atvykusį Lietuvos Respublikos ministrą pirmininką Gediminą Vagnorių su žmona ir jo delegacijos narius. Ministras pirmininkas tarė trumpą sveikinimo žodį ir pasidžiaugė galėdamas būti Čikagos lietuvių tarpe.

Lapkričio 2 d. Jaunimo Centre dr. L. Kriaučeliūnas, Seimo rengimo komiteto pirmininkas, šiltais žodžiais pasveikino visus atvykusius į Seimą ir pakvietė dr. K. Bobelį atidaryti šį istorinį VLIKo Seimą.

Vienos minutės tylos susikaupimu ir atsistojimu buvo pagerbti visi žuvę už Lietuvos laisvę.

JAV ir Lietuvos himnus sugiedojo Margarita ir Vaclovas Momkai. Invokaciją sukalbėjo kun. A. Saulaitis, S.J. Seimą žodžiu sveikino Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas G. Vagnorius, ambasadorius prie Jungtinių Tautų A. Simutis, ambasadorius Amerikoje S. Lozoraitis, konsulai: V. Čekanauskas (Los Angeles), H. Lapas (Toronto), V. Kleiza (Čikaga), ALTO pirmininkas G. Lazauskas ir Lietuvos Sąjūdžio Seimo narys A. Skaisgiris. Sveikinimus gautus raštu perskaitė J. Čikotienė.

G. Lazauskas, VLIKo Tarybos pirmininkas pranešė apie VLIKo Tarybos paskutinių metų darbus. Dr. K. Bobelis, VLIKo pirmininkas, padarė plačią apžvalgą VLIKo trylikos metų (dabartinės Valdybos) veiklos ir VLIKo įnašą į Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. J. Valaitis, Tautos Fondo Tarybos ir A. Vakselis, Tautos Fondo Valdybos pirmininkai pranešė apie Tautos Fondo praeitį, finansinį stovį ir apie tolimesnę veiklą — VLIKui baigiant savo uždavinių atlikimą. Kanados Tautos Fondo atstovai įteikė $70,000.00 auką VLIKo darbų parėmimui.

Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas G. Vagnorius sveikino Seimą, kalbėjo apie VLIKo reikšmę, darbus ir įnašą Lietuvos nepriklausomybės atstatyme, džiaugėsi, kad VLIKas garbingai atliko savo įsipareigojimus ir taip pat dėl VLIKo turimų archyvų, inventoriaus, finansų ir įstaigos pervedimo Lietuvos Respublikos vyriausybei. Pabrėžė pagalbos ir patarimų reikalingumą atsikuriančios Lietuvos parlamento ir vyriausybės įstaigoms ir prašė visų į šį darbą įsijungti.

Lietuvos Sąjūdžio Seimo narys A. Skaisgiris sveikino Seimą, didžiavosi VLIKo darbais ir pranešė apie Sąjūdžio reikšmę ir veiklą Lietuvos nepriklausomybės atstatyme, ypatingai pabrėždamas, kad Sąjūdis ir šiandien dar yra labai reikalingas Lietuvai, nes politinės partijos nėra Lietuvoje susikristalizavusios ir efektingos.

Po pranešimų vyko plačios ir gyvos, kartais emocinės diskusijos. Daug įvairių nuomonių buvo dėl VLIKo ateities, bet beveik visi delegatai sutarė, kad VLIKas savo uždavinius yra atlikęs ir veikla yra pabaigta. Liko tik praktiškas, administracinis ir finansinis veiklos užbaigimas ir perdavimas Lietuvos Vyriausybei.

Kaip paprastai, VLIKo finansais daugiausiai rūpinosi ir kėlė įvairiausius pasiūlymus tie, kurie arba mažiausiai ar visai nėra Tautos Fondui aukoję ir kurie kiekviena proga skelbia neteisybę apie VLIKo veiklą, iškraipydami VLIKo ar jo veikėjų pareiškimus ir mintis jiems norima linkme.

Pagaliau, Seimo rezoliucijose buvo nutarta VLIKo veiklos užbaigimą — administracinį, finansinį, įstaigos ir t.t. — pavesti atlikti VLIKo Valdybai iki 1992 m. liepos 1 d. VLIKo veikla baigsis Tautos Fonde su VLIKo veiklos užbaigimu.

Seimas pareiškė padėką VLIKo Tarybai, Valdybai ir pirmininkui dr. K. Bobeliui už teigiamą ilgų metų laisvinimo darbą.

Seimui pakaitomis pirmininkavo K. Burba, J. Jurkūnas ir Vl. Soliūnas. Sekretoriavo J. Danilavičienė, O. Jokubaitienė ir A. Kačinskienė. Mandatų komisiją sudarė J. Čikotienė, S. Jakaitis, T. Blinstrubas ir S. Džiugas. Rezoliucijų komisija buvo sudaryta iš kiekvienos VLIKą sudarančios grupės (po 1 iš grupės).

Dr. K. Bobelis uždaromajame Seimo žodyje įvertino gausų ir aktyvų delegatų dalyvavimą Seimo sprendimuose, padėkojo už trylikos metų paramą, pagalbą ir pasitikėjimą VLIKo pirmininkavime, taip pat už įgaliojimą vadovauti VLIKo užbaigiamiems darbams. Išreiškė padėką VLIKo Valdybos kolegoms, VLIKo Tarybai, Tautos Fondo vadovybėms ir VLIKą sudarančių grupių nariams už bekompromisinę kovą Lietuvos nepriklausomybės darbuose ir artimą bendradarbiavimą. Padėkojo savo žmonai Daliai ir šeimai už supratimą, toleravimą labai dažno nebuvimo namuose ir blogo šeimos pareigų atlikimo.

O didžiausia padėka priklauso visai pasaulio lietuvių visuomenei, kuri buvo ir inspiracija ir parama VLIKo Lietuvos laisvės darbams. Be jų pagalbos VLIKui atlikti savo įsipareigojimo būtų buvę neįmanoma.

Seimas baigtas Lietuvos himnu.

VLIKo *ELTA*

Badas Sovietų Sąjungoje

Miuncheno dienraščio bendradarbė K. Kahlweit keletą kartų lankėsi Lietuvoje ir labai objektyviai bei palankiai aprašė savo įspūdžius Bavarijos sostinės „Sueddeutsche Zeitung" dienraštyje. Už jos gražius atsiliepimus parašiau kelis nuoširdžius laiškus. Be to, korespondentė gauna vokišką ELTA žiniaraštį ir su Lietuvos praeitimi yra labai gerai susipažinusi.

Lapkričio 13 d. dienraščio bendradarbė, pasiremdama KGB analitiko Vladimiro Rubanovo pareiškimais, pristato Sovietų Sąjungos ekonominę padėtį juodom spalvom, tiesiog rusui vadinant „Horror-szenarien" (baisiais vaizdais) ir privedančių prie demonstracijų: „duokite mums duonos", kurios vėliau pavirsta kooperatyvų ir valdiškų sandėlių puolimais.

Ruso nuomone, rugpjūčio mėnesio sukilimas buvo tik blogas anekdotas, nes kils pilietinis karas ir karinė valdžia (hunta) į savo rankas paims visą vyriausybę. Pabėgėliai užtvindys Vakarų Europą.

Gal kiek ir perdėtos ruso prognozės, tačiau yra žinoma, kad Sovietų Sąjungos laukia sunki žiema, bado žiema, kokios rusai nematė net antrojo pasaulinio karo metu. Jau dabar Sibiro kolchozininkai puola prekinius traukinius, ieškodami maisto produktų, o tolimuose rytuose normuojama duona. Jos kiekis yra mažesnis už Leningrado apsupimo metu duotąją duonos normą. Ne geresnė padėtis vakaruose: meras Sobčak kreipėsi į Vakarų pasaulį, prašydamas maisto produktų. Jau ilgesnį laiką St Peterburge nėra mėsos, pieno (pristatydavo Estija ir Latvija, o Maskvą aprūpindavo Lietuva — K.B.), žuvies. Jakaterinenburge (buv. Sverdlovsk, B. Jelcino gimtinė — K.B.) duona taip pat parduodama tik su kortelėm. Ir Maskvos meras Pavlov (jis yra graikų kilmės — K.B.) gruodžio mėn. numato įvesti pagrindinių maisto produktų korteles.

Amerikiečių žemės ūkio specialistai apskaičiavo, kad šiemetinis javų derlius buvo 50 milj. t. mažesnis už 1990 m. Kodėl? Viena iš priežasčių, kad kolchozai ir sovchozai, nesilaikydami valstybės nustatytų kainų, javus pardavė aukštesnėm kainom. Kaltos ir nuo Sovietų Sąjungos atsiskyrusios respublikos, kurios atsisakė vykdyti Kremliaus įsakymus ir pareikalavo naujų prekybinių sutarčių. Pietinės respublikos yra gerai apsirūpinusios žemės ūkio produktais, bet neremia Sibiro, nei didmiesčių. Nereikia pamiršti, kad Sovietų Sąjunga turi daugiau kaip 60 milijardų dolerių skolų užsieniui ir nepajėgia mokėti jų nuošimčių.

Nepadės Sovietų Sąjungai nei Europos Bendruomenės parama pinigais ar maisto produktais. Visai teisingai vokiečiai Sovietų Sąjungą vadina „statine be dugno". Taip pat kalbama ir apie galimą antrąjį pučą. Tačiau šio tamsaus tunelio viename gale matosi švieselė: jau pradėjo augti privati prekyba, įmonės keičiasi savo gaminiais ir aplenkia penkmečių planus.

Artėjančio badmečio bijosi ir Rytprūsių vokiečių „Das Ostpreussenblatt" savaitraštis, liesdamas Vokietijos-Lenkijos sutartį bei Lenkijos vakarų sienų klausimą. Straipsnis užbaigiamas tokiais sakiniais: „Orderio-Neisės linija yra tik politinė siena, kurios neskiria jokie rytų ir vakarų pasaulio atominiai ginklai, vandenynai. Beginklės ir išalkusios žmonių invazijos atveju, ji yra visiškai bereikšmė".

Spauda pranešė, kad benzino kainos Lietuvoje pakeltos 50 proc., kadangi Sovietų Sąjunga pareikalavo apmokėti degalus tvirta užsienio valiuta. Į Klaipėdos uostą atplaukė sovietiniai laivai, norėdami pakrauti maisto produktus. Lietuva už savo gaminius taip pat pareikalavo užmokėti užsienio valiuta, bei uoste stovinčius sovietų laivus.

Pasirodo, kad B. Jelcino „dešinioji ranka" Gennadij Burbulis yra lietuvių kilmės. Jo senelis buvo ištremtas į Sibirą. Jis gimė 1945 m. Sverdlovske (dabar Jekaterinenburg) kaip ir B. Jelcinas. Vokiečiai rašo, kad G. Burbulis gyveno darbininkų kvartale, buvo „halb Biucherwurm, halb Hooligan" — pusiau knygų mylėtojas, pusiau chuliganas.

Kazys Baronas

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

SAUGOKITE VISUS SPAUDINIUS

Subyrėjus gelžbetoninei sovietinio uždarumo sienai į Lietuvą pasipylė iš Rytų rankraštiniai kūriniai, o iš Vakarų daugybė spaudinių. Tai neįkainuojamos vertės mūsų tautiečių-tremtinių pusės šimtmečio laikotarpio kūrybinis palikimas, jų skausmų, vargų, golgotos kelio. Visi šie dokumentai, korespondencija, dienoraščiai ir spaudiniai labai ir labai svarbūs ir reikalingi. Jie padės suvokti Lietuvos gyventojų tragediją, prasidėjusią dar 1939 m. ir tebesitęsiančią ir šiandien. Žinoma, visa tai jau laiko išbandymus išlaikęs, nenustojęs išliekamosios vertės turtas, kuris tikriausiai bus dar svarbesnis ateityje, kai nebebus gyvųjų tarpe ėjusiųjų kančios keliu.

Saugokite visus spaudinius kokiomis kalbomis jie bebūtų išleisti: ar tai knygos, brošiūros, atskiri lapeliai (skelbimai, atsišaukimai), ar tai žurnalai bei laikraščiai. Visi jie svarbūs, visi reikalingi nūsų Tėvynės Lietuvos praeičiai nušviesti. Neišmeskite į makulatūrą, patausokite, juos mielai priims Lietuvos didžiosios bibliotekos (Vilniaus universiteto, Mokslų Akademijos, Respublikinė M. Mažvydo) Jums dėkos dabartiniai Lietuvos istorijos tyrinėtojai, dar labiau bus dėkingos ateities mokslininkų, studentų ir moksleivių kartos. Todėl laukiame, tikimės Jūsų geros valios ir paramos.

Vytautas Bogušis
Vilniaus universiteto istorijos skyriaus vedėjas

BRANGIAUSIEJI LIETUVOS VAIKAI!

Nuo pirmos žmogaus dienos visos žmonijos ydos kristalizavosi komunistų veikloje, pagrįstoje kraupiausia šventvagyste. Meilės vardan, šaukdami: „Laisvė, lygybė, brolybė!..." kančiose paskandino tautas. Į šį kruviną, nesibaigiantį verpetą pateko ir mūsų Tėvynė.

Tai Sausio 13-osios Brolijos kelias, jos tikslas: keltis ir kelti, sunkus ir didingas, beribiai įsipareigojantis. Mūsų žuvusiųjų didvyrių artimųjų liūdesys padės mums susikaupti. Tebeliepsnojančios žaizdos sužeistųjų kūnuose mus šaukia tarnauti, globoti, gydyti, — per juos ir visus varge esančius. Jie — mūsų didvyriai, savo už Tėvynę mirtį troškulio tyrume, Dievo išrinktieji. Tarnaudami jiems, jų dvasios šviesoje tapsime grynesniais, ir išsisklaidys dusinantys savanaudiškumo, išdavysčių ištakų rūkai, — taps tyras Tėvynės dangus per mūsų širdis. Neteisėtai įgyti turtai bus išdalinti neturtingiems. Viskas taip lengva ir paprasta, kai pradedame nuo savęs, Kankinių troškimas mirtimi apginti laisvę išlaivins mus iš visų nedorybių: Taika ir Brolybė sigrįš į Nemuno šalį, į Gintarą prie Baltijos, į numylėtą Lietuvą.

Iš jūsų, mūsų išeivijos broliai, mes išmoksime vėl sąžiningai dirbti, laikytis žodžio. O dabar jūsų prilaikomi, stiprinami, vergijos dešimtmečius perbridę žaizdotom kojom ir toliau negailėdami „laiko, sveikatos ir gyvybės" (Brolijos įstatai) saugosime Laisvę, Meilės ir Tiesos kalaviju skindami jai kelią į kiekvieno Lietuvos vaiko širdį.

Ir mes kartu su Jumis, Jūsų Bendruomenėse susikūrusių Brolijos grupių remiami broliškame apsikabinime apglėbsime žemę ir jausime Lietuvą, kaip gyvą mažytę jos širdį, ir pavojai taps nebebaisūs, gąsdinimo galios netekę...

Tikėjimo ir maldos vienybėje, Mylimiausieji!

Jadvyga Bieliauskienė
Lietuvos Nepriklausomybės gynimo Sausio 13-osios Brolijos pirmininkės pavaduotoja

BURIASI PANEVĖŽIO KRAŠTIEČIAI

Istorijos audrų, karų, okupacijų metu plačiai po įvairiausias, net tolimiausias šalis išblaškyti Lietuvos žmonės. Kas suskaičiuos tas netektis, praradimus, kas išmatuos tą skausmą ir ilgesį. Kokie brangūs žodžiai kiekvienam yra: gimtinė, tėviškė, tėvynė! Šiluma užlieja širdį tėviškės prisiminimas, gimtų namų vaizdas įsirėžęs giliausiai į pasąmonę ir šmėstelėjęs atmintyje. O gal medžių guotas ar upelio šlaitas, miško tolima slaptinga juosta ar kvepiantis žydinčių rugių laukas matyti pro tėvų pirkios langą...

Pasaulio lietuvių sporto žaidynių metu 1991 m. rugpjūčio mėn., panevėžiečiai susitikę su JAV lietuviais šviesuoliais-visuomeninkais Janina Rukšiene, Ambroze Žaltkumi ir Stanislovu Dūda, jų paskatinti ir paremti sukūrė Panevėžio kraštiečių draugiją (PKD). Numatyti pagrindiniai PKD tikslai yra:

— burti Panevėžio krašto žmones kultūriniam bendradarbiavimui, kaupti informaciją apie kraštiečius gyvenančius toli nuo savo tėviškės,

— gaivinti, palaikyti tautinę savimonę ir meilę gimtinei,

— kaupti meno, literatūros ir kitas kultūrines vertybes,

— organizuoti susitikimus su kraštiečiais, keistis informacija su kitais kraštiečių klubais.

Mieli bičiuliai, Panevėžio krašto žmonės! Kviečiame atviram, nuoširdžiam bendradarbiavimui, asmeninėms pažintims ir ryšiams, kultūrinės, dvasinės ir gyvenimiškosios patirties pasidalinimui. Pagal galimybes Panevėžio kraštiečių draugija atvykstantiems į Panevėžio miestą ar rajoną (apskritį) teiks įvairiausią informaciją ir paslaugas.

(Nukelta į 4 psl.)

Dėl Lenkijos lietuvių padėties

„Vorutos" laikraščio ir „Aušros" mėnraščio skaitytojų susirinkimo, įvykusio 1991 m. rugsėjo 25 d. Vilniuje, memorandumas Lietuvos Respublikos AT, Vyriausybei, Lenkijos Respublikos parlamentui, Vokietijos bundestagui, Europos parlamentui.

Lenkijos Respublikos Suvalkų vaivadijoje savo etninėse žemėse gyvena autochtonai lietuviai, pietryčių Lietuvoje — lenkai (lietuvių kilmės ir kolonistai). Lietuvos lenkai sudaro maždaug 0,005 procento visos lenkų tautos, Lenkijos lietuviai — 0,01 proc. lietuvių tautos, t.y. lietuvių tautos dalis Lenkijoje yra dvigubai didesnė.

Lenkijos lietuvių, taip pat ukrainiečių, baltarusių, žydų, vokiečių padėtis yra žymiai blogesnė negu Lietuvos lenkų. Lenkijos lietuviams paritetiškai priklausytų 25 kartus daugiau vaikų darželių, keturis kart — mokyklų, dvigubai daugiau spaudos ir t.t.

Seinų valsčiuje, kur išliko apie 7000 lietuvių, nebėra nė vieno lietuviško vaikų darželio, mokyklos. 1991 m. rugsėjo 1 d. uždraustos gimtosios lietuvių kalbos pamokos visose 5 Seinų valsčiaus pradinėse (8 klasių) mokyklose, kuriose dar buvo likusi vietinių žmonių kalba (Seinų 1 ir 2 mokykloje, Juodeliškėje, Krasnagrūdoje, Krasneve), ir Suvalkuose. Apie 1980 m. prieš tėvų valią nutrauktos lietuvių kalbos pamokos lietuviams Aradninkuose, Klevuose, Ramoniškėse, Smalėnuose, Seinų licėjuje, Žabariškėse, 1970 m. — Lumbiuose, Paliūnuose, Radziučiuose, Šlynakiemyje. Įsteigti klasei su gimtosios kalbos dėstymu. Lenkijoje reikalaujama 6 pareiškimų, Lietuvoje — 1-3.

Lenkijoje iš viso nėra mokyklų, kur visi dalykai būtų dėstomi gimtąja lietuvių kalba iš lietuviškų vadovėlių. Vieninteliame lietuviškame Punsko licėjuje (vidurinėje mokykloje) taip pat mokomasi iš vadovėlių, parašytų lenkų kalba. Lenkų kalba ir literatūra, politologija, fizinis lavinimas, karinis parengimas visur dėstomas lenkiškai.

Išskyrus lituanistiką, Lenkijoje faktiškai nėra kitų specialybių, kurias lietuviams būtų galima studijuoti gimtąja kalba aukštesniosiose ir aukštosiose mokyklose. Net Punsko žemės ūkio mokyklos lietuviai mokiniai ir mokytojai priversti bendrauti lenkiškai. Skirtingai nuo Lietuvos, stojamieji egzaminai į aukštesnes mokyklas gimtąja kalba nepriimami ir nedaroma jokių lengvatų.

Nėra radijo, TV lietuviškų laidų visai Lenkijos Respublikai, neretransliuojama Lietuvos TV. Nėra nė vieno lietuviško laikraščio. Atimtos patalpos ir dotacijos iš „Aušros" žurnalo redakcijos, lietuvių visuomeninės kultūros draugijos. Neremiami saviveiklos ansambliai, lietuvių kultūros centrų statyba Punske, Seinuose, trūksta kadrų.

Viešose vietose lietuviams tebedraudžiama šnekėti gimtąja kalba (net ligoninėse, civilinės metrikacijos ir kitose įstaigose). Beveik nėra lietuviškų užrašų, lenkinami lietuviški gyvenamųjų vietų pavadinimai, lietuvių pavardės, neleidžiama krikštyti lietuvių tautiniais vardais.

Pamaldos lietuvių kalba neleidžiamos Varšuvoje, Suvalkuose ir kitur. Seinuose 1980 m. jos teiškovotos kartą per savaitę gyventojams nepatogiu laiku. Net gedulo dieną nuo draugijos būstinės plėšoma lietuvių vėliava.

Lietuviai neatstovaujami Seinų valsčiaus vadovybėje, Suvalkų vaivadijoje, Lenkijos parlamente.

Neplanuojama lietuvių, suskaldytų į Punsko, Seinų, Šipliškių valsčius, sujungti į vieną vaivadiją ar valsčių.

Prašome: 1. Lietuvos Respublikos pavyzdžiu Lenkijai priimti tautinių mažumų įstatymą, reglamentuojant oficialų gimtosios kalbos vartojimą, kultūros gynimą;

2. mokyklose leisti dėstyti gimtąją kalbą ir jos — seniausios iš gyvųjų indoeuropiečių kalbų — mokytis kaip dalyko;

3. įsteigti lietuviškas radijo, TV laidas ir retransliuoti Lietuvos Respublikos laidas;

4. remti vienintelį lietuvišką žurnalą „Aušra", įsteigti lietuvišką laikraštį, geriau aprūpinti lietuviška spauda;

5. etninėse žemėse kompaktiškai gyvenančius lietuvius sujungti į vieną atskirą valsčių;

6. leisti lietuviams turėti savo atstovus Seinų valsčiaus vadovybėje, Suvalkų vaivadijoje, Lenkijos parlamente;

7. sudaryti geresnes sąlygas lankytis tėvynėje Lietuvoje.

J. Vercinkevičius, *susirinkimo pirmininkas,* **K. Garšva,** *sekretorius*

VILNIAUS RABINAS DOVYDAS SMITH VAŠINGTONE

Lietuvos Respublikos ambasadorius Stasys Lozoraitis Vašingtone priėmė naująjį Vilniaus sinagogos rabiną Dovydą Smith, kurį lydėjo rabinas Chaim M. Strauber, rabinas Mendel Reishber ir rabinas Mordy Mehlman.

Vilniaus rabinas perskaitė ambasadoriui pareiškimą, kuriame jis pažymėjo, jog jis džiaugiasi perimdamas naująjį, svarbų postą ir nepaprastai įvertina, kad š.m. rugsėjo 1 d. Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas jį priėmė, kada visa Lietuva džiaugėsi atgavusi valstybinę nepriklausomybę.

Rabinas Dovydas Smith toliau išreiškė viltį, kad Vilnius galimai greičiau atgaus savo pilną spinduliavimą, kurio joks žydas negali pamiršti.

Jis savo pareiškime labai aiškiai ir stipriai pabrėžė, kad užsieniuose yra kalbama apie lietuvių padarytus nusiklatimus prieš žydus ir apie pravestą nusikaltėlių reabilitaciją. Jis visomis savo jėgomis aiškina, kad tai yra neteisybė ir apgailestauja, kad vietoj iškėlus Lietuvos drąsą kovoje už nepriklausomybę, jos vardas yra neteisingai teršiamas.

Savo kelionės metu jis ir toliau aiškins žydams įvykius Lietuvoje, bandys išsklaidyti tamsius šešėlius ir atstatyti teisybę. Rabinas Dovydas Smith baigė pareiškimą sakydamas, jog jis tiki Vilniaus pilnu atgimimu.

Svečiai pažymėjo, kad jie labai įvertina Aukščiausiosios Tarybos pirmininko poziciją žydų klausimu ir mano, jog būtų labai neteisinga jei jis turėtų teisintis ir gintis nuo neteisingų apkaltinimų.

Ambasadorius Stasys Lozoraitis nuoširdžiai padėkojo už vizitą ir perskaityto pareiškimo kilnius žodžius ir pažymėjo, jog atstatytoje, nepriklausomoje Lietuvoje visų gyventojų teisės yra ir bus garantuotos atitinkamų įstatymų.

Žydų mažuma praeityje yra labai prisidėjusi prie Vilniaus, Lietuvos sostinės, kultūrinio spinduliavimo. Mes tikimės, tęsė ambasadorius, kad žydų grupė, kuri pasirinko likti Lietuvoje galės visokeriopai plėtotis ir konkrečiai prisidėti prie naujos, demokratinės valstybės atstatymo.

TARNYBA KARIUOMENĖJE: METAI, PUSANTRŲ?

Ar Lietuvoje bus privaloma karinė tarnyba? Nuo kada? Kiek ji truks? Ar reikės dėvėti karišką uniformą aukštųjų mokyklų studentams? O gal bus kuriama profesionali kariuomenė? Tai tik dalis klausimų, į kuriuos atsakymų šiandien dar nežinome.

Pasidomėkime kitų šalių patirtimi.

Anglijoje leidžiamas laikraštis „Financial Times" rašė, kad Šiaurės Korėjoje tarnaujama mažiausiai penkerius metus, o Švedijoje — tik 5 mėnesius, Pietų Afrikos Respublikoje karinė tarnyba privaloma tik baltiesiems, bet gali būti ir kitų rasių savanorių.

Iš 140 suverenių valstybių, turinčių ginkluotąsias pajėgas, 83-jose vienokios ar kitokios formos karinė tarnyba privaloma. Beje, Izraelyje tarnauja ir jaunos moterys. Apskritai pasaulyje yra apie 10 milijonų žmonių, pašauktų tarnauti kariuomenėje, teigia „Financial Times". Kai kuriose šalyse yra alternatyvi tarnyba.

Anglijoje privalomos karinės tarnybos nėra — paskutinis šaukiamasis demobilizuotas 1963 metų gegužės mėnesį. Čia tris kartus šiame amžiuje (1916, 1939 ir 1947 m.) buvo įvesta šaukimo sistema ir vėliau likviduota.

Karinės tarnybos trukmė įvairiose šalyse skirtinga. Europoje ryškėja tendencija ją trumpinti. Štai Bona prieš dvejus metus tarnybos laiką pratęsė nuo 15 iki 18 mėnesių, tai buvo padaryta dar gyvuojant dviems Vokietijoms. Baimintasi dėl šaukiamojo amžiaus jaunuolių skaičiaus mažėjimo. Bet jau pernai spalio mėnesį tarnybos trukmė sutrumpinta iki 12 mėnesių. Olandai taip pat sutrumpino tarnybą iki 12 mėnesių, iki 1995 metų numato šaukiamųjų skaičių per pusę sumažinti.

Graikija sutrumpino minimalų tarnybos laiką iki 15 mėnesių, tą patį ketina padaryti ir Turkija. Prancūzijoje ir Ispanijoje tarnaujama 12 mėnesių, tačiau planuojama ateityje tarnauti atitinkamai 10 ir 9 mėnesius. Beje, apklausos duomenimis, dauguma Ispanijos rinkėjų pasisakė už karinės tarnybos likvidavimą. Portugalija sutrumpino minimalų tarnybos laiką iki 8 mėnesių, planuoja, kad ateityje jis bus dar trumpesnis.

Švedijoje eksperimentuojama — maždaug trečdalis šaukiamųjų „kariauja" penkis mėnesius, o likusieji tarnauja 15 mėnesių, rašo „Financial Times".

Rumunijoje, Bulgarijoje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje ir Lenkijoje nuo praėjusių metų pradžios tarnybos laikas sutrumpintas, dabar Rytų Europos jaunuoliai tarnauja nuo 12 iki 18 mėnesių.

Gintaras Vinickas

ŽEMAITIJOJE

NEPAMIRŠTA NEKALTAI NUŽUDYTŲJŲ

Kvėdarnoje, prie žydų kapų, kur po karo metais į žmonių iškastus bulvėms skirtus rūsius, vietiniai stribai sumetė saugumiečių tardymo metu Kvėdarnoje užmuštus, nužudytus aplinkiniuose kaimuose žmones, o taip pat žuvusius partizanus. Žmonės pasakoja, kad nužudytųjų kūnai buvo sudaužyti, sulaužyti kaulai, sužaloti veidai. Tokių rūsių, į kuriuos buvo sumetami nužudytųjų kūnai, buvo plačiai ir daug. Vieno liudininko, kurį stribai privertė laidoti nukankintuosius, parodymu iki 1948 m. gegužės mėn. jis palaidojęs apie 40 žmonių. Be jo ir kiti buvo priversti laidoti rūsiuose negyvuosius tuo pačiu metu bei po 1948 metų.

Aukoms atminti, buvusio mokytojo, nušauto ir palaidoto Paneriuose, Alfonso Steigvilos brolio Jono rūpesčiu pa statytas Tauragėje pagamintas kryžius. Lapkričio 10 d. Kvėdarnos bažnyčioje klebonas Juozas Vaičius aukojo šv. Mišias už Šilalės rajone nekaltai nužudytus žmones, pasakydamas gražų pamokslą bei primindamas lietuvių kančias bolševikų okupacijos metu. Po Mišių kun. J. Vaičius pašventino kryžių. Šventinimo iškilmėse kalbėjo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šilalės skyriaus pirmininkas Kęstutis Balčiūnas, pabrėždamas, kad visa Lietuvos žemė yra šventa, aplaistyta Lietuvos sūnų ir dukterų krauju ginant Lietuvos nepriklausomybę, ir paminėdamas kai kurių, čia palaidotų, aukų pavardes. Iškilmėse kalbėjo buvęs partizanas Leonas Laurinskus, buvęs partizanas Gediminas Katinas, buvusi partizanė, kurios bendražygiai čia palaidoti, Emilija Vaitkutė-Stonienė, buvęs politinis kalinys Jonas Steigvilas, buvęs partizanų ryšininkas Valentinas Ragolavičius ir kt.

Partizanų dainas atliko Kvėdarnos tremtinių choras, eiles skaitė Kvėdarnos kultūros namų direktorė Regina Šimkūnienė. Iškilmės baigtos Lietuvos himnu.

Kęstutis Balčiūnas

ŠV. TĖVO APAŠTALINĖS KELIONĖS

Spalio 21 d. prasidėjo keturioliktieji popiežiaus Jono Pauliaus II-ojo pontifikato metai. Šia proga, Vatikano radijo programų vadovybė paskelbė statistinį sąvadą apie Šv. Tėvo apaštalines keliones per 13 pontifikato metų.

Tarp 1978 m. spalio 21 d. ir šių metų spalio 21 d. Šv. Tėvas atliko 100 apaštalinių kelionių Italijoje ir 53 kituose pasaulio kraštuose. Keliaudamas po pasaulį aplankė 129 valstybes, iš kurių net 100 lankėsi daugiau negu vieną kartą. Savo vizitų užsienyje metu Šv. Tėvas aplankė 484 vietoves, pasakė 1759 kalbas. Visos 53 apaštalinės kelionės į užsienio kraštus truko 369 dienas 14 valandų ir 35 minutes, tai sudaro beveik 8 procentus visos pontifikato trukmės. Per apaštalines keliones nukeliautas atstumas yra 19 su puse karto ilgesnis už Žemės perimetrą ir du kartus viršija atstumą tarp Žemės ir Mėnulio.

Per šimtą savo apaštalinių kelionių Italijoje Jonas Paulius II aplankė 221 vietovę, pasakė 684 kalbas.

ITALIJOJE

CHARIZMATINIS LIETUVIŲ TAUTOS LYDERIS

Italijos katalikų dienraštis „Avvenire" išspausdino ilgą interviu su Lietuvos Respublikos AT pirmininku Vytautu Landsbergiu. Interviu įžangoje dienraštis Vytautą Landsbergį pristato kaip charizmatinį lietuvių tautos lyderį, muzikologą ir intelektualą, kurį politiniai įvykiai atplėšė nuo mokslinės veiklos ir įjungė į tautos vadovų viršūnes Lietuvai lemtingu metu. Tai asmuo, kuris metė iššūkį Gorbačiovui, kuris, betgi, ryžtingai ir drąsiai kovodamas už savo tautos teises visada laikėsi ramiai ir santūriai, kuris pasižymi savo minties aiškumu ir nuoseklumu. Šventasis Tėvas, pasakė V. Landsbergis italų žurnalistui, buvo ir tebėra didysis nepriklausomos Lietuvos gynėjas. Už tai trokštu padėkoti Popiežiui, nes Jis labiau negu kas kitas padėjo pakeisti Europą.

Atsakydamas į klausimą, kaip vyksta nepriklausomos Lietuvos valstybės įtvirtinimas, V. Landsbergis pažymėjo, kad Lietuva dabar turi du pagrindinius tikslus, tai sovietų kariuomenės išvedimas iš Lietuvos ir rinkos ekonomikos laipsniškas įgyvendinimas. Klysta tie, kurie mano, kad sovietų kariuomenė nebėra pavojinga Lietuvai, tęsė V. Landsbergis, ir pridūrė: „pabandykite pasiimti į savo namus dvi karių divizijas ir po to man pasakykite, ar jos nesukelia jums pavojaus. Jei Rusijoje įvyktų krizė, Raudonoji armija galėtų tapti itin pavojingu veiksniu". V. Landsbergis priminė, kad Raudonosios armijos buvimas Lietuvoje nesiremia jokiu teisišku pagrindu: tai neteisėta okupacinė kariuomenė, toji pati, kuri 1968 m. okupavo Čekoslovakiją. Ji pasitraukė iš Prahos, tepasitraukia ir iš Lietuvos. Vakarai privalėtų paremti šį mūsų reikalavimą. AT pirmininkas apgailestavo, kad tarp Lietuvos ir Sovietų Sąjungos neprasidėjo tikrosios derybos, nors yra sunku žinoti su kuo Maskvoje reikėtų derėtis. Nepasitikėjimas Maskva tarp mūsų tebėra gyvas, sakė pirmininkas, ir kitaip negali būti: kaip gi galima būtų su pasitikėjimu judėti džiunglėse. Pučas Maskvoje, tiesa, nepavyko, bet senosios komunistinės struktūros dar yra išlikusios, gina tebeturimą galią, kariuomenėje jaučiamas nepasitenkinimas, ekonomika yra visiškai suirusi. Kuo tad galima būtų pasitikėti? Gorbačiovas pripažino mūsų nepriklausomybę, bet vien todėl, kad buvo priverstas. Santykiuose su Rusija neturime problemų, pasirašėme politinę sutartį, kuria apsaugomos mūsų sienos, ruošiama ir ekonominė sutartis.

Į italo žurnalisto klausimą, ar nėra pavojaus, kad Lietuvoje įsitvirtintų diktatūra, V. Landsbergis atsakė: „Diktatūrai primesti reikia kariuomenės, o kaip žinoma, Lietuva šiuo tarpu neturi jokios kariuomenės. Be to, jei valdžia gerai vykdo savo funkcijas savaime atpuola ir stipraus prezidentinio režimo reikalas. Interviu pabaigoje paklaustas, iki kol dar liks barikados aplink Parlamento rūmus Vilniuje, Vytautas Landsbergis atsakė: „jos liks iki tol, kol paskutinis sovietų karys nebus apleidęs mūsų šalį".

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN — Lithuanian Weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England.

Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-221 6164

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė Londone.

Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje — 20 svarų; Vokietijoje — 77 DM. Visur kitur — 25 sv. (oro paštu).

Vienoje skilty įdėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

KADA-KAS-KUR?

Gruodžio 10 d. — padėkos priėmimas pabaltiečių draugams, Latvian House, 71 Queensborough Terrace, London W2.

IŠVYKO Į LIETUVĄ

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos užsienio reikalų komisijos kvietimu, Eimutis Šova, DBLS-gos CV pirmininkas išvyko į Lietuvą. Vilniuje jis susitiks su AT pirmininku, deputatais ir vyriausybės bei kitų organizacijų atstovais. Lietuvoje jis viešės vieną savaitę.

LONDONO LIETUVIŲ MAIRONIO MOKYKLA

Gruodžio 14 d. 10.30 val. Lietuvių Namuose įvyks mokytojų ir mokinių Kalėdų eglutė. Programoje pasirodys mokiniai ir gal sulauksime Kalėdų senelio!

Kviečiame visus dalyvauti, vaikučius ir jų tėvelius.

PADIDINAMA „EUROPOS LIETUVIO" PRENUMERATA

Padidėjus pašto ir leidybos išlaidoms, nuo 1992 m. sausio 1 d. padidinama „Europos Lietuvio" metinė prenumerata:

D. Britanijoje — 23 sv.
Vokietijoje — 85 DM.
Visur kitur — 30 sv.

BERNELIŲ MIŠIOS

Gruodžio 24 d. 24 val., Londono Šv. Kazimiero bažnyčioje Kalėdų isvvakarėse bus atnašaujamos Bernelių šv. Mišios.

Visi Londono lietuviškos parapijos nariai kviečiami Mišiose dalyvauti. Vykdami į Mišias, jeigu automobilyje turite laisvų vietų, pasikvieskite lietuvį kaimyną. Tegul šios Kalėdos bus džiaugsmo, vienybės ir labdaros švnetės!

Pirmąją Kalėdų, gruodžio 26 d., šv. Mišios bus atnašaujamos 11 val. Naujųjų metų, sausio 1 d., šv. Mišios bus atnašaujamos 11 val.

PAMALDOS

Nottinghame — gruodžio 7 d., 19 val., o gruodžio 8 d., 11.15 val., Židinyje.

Coventryje — gruodžio 8 d., 14 val., Šv. Elžbietoje.

Leamington-Spa — gruodžio 8 d., 17 val., Šv. Petre.

Eccles — gruodžio 8 d., 12.15 val.

Huddersfielde — gruodžio 15 d., 13 val.

Manchesteryje — gruodžio 25 d., 12.45 val.

£2000 AUKA

PAGALBOS LIETUVAI FONDUI (ALF)

Mančesterio Lietuvių socialinio klubo valdyba, suprasdama atgimstančios nepriklausomos Lietuvos sunkią finansinę ir ekonominę padėtį, Pagalbos Lietuvai fondui (ALF) paskyrė 2000.00 svarų auką. Kitos aukos: B. Valterienės laidotovių proga, vietoje gėlių, fondui paaukojo: 20.00 sv. — dr. J.S. Dinnen ir Mrs. J.M. Dinnen; 10.00 sv. — M. Jones ir 3.00 sv. — Bayley broliai.

26.00 sv. — Headley Park klubo nariai.

Nuoširdžiai dėkojame.

Fondo valdyba

PADĖKA

DBLJS-ga dėkoja DBLS-gos Headley Park skyriui už 100.00 sv. auką, kurią lakričio 23 d. įteikė skyriaus pirmininkas Algis Klimas; DBLS-gos Škotijos skyriui už 50.00 sv. auką ir Škotijos lietuvių klubo valdybai už 100.00 sv.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

P. Markevičius

DBLJS pirmininkas

LONDONE

VAIKUČIŲ FONDAS

Gautos šios aukos: 200.00 sv. — P.ir Y. Levonowitz iš Londono; 168.00 sv. — Anne Levonowitz iš JAV; 35.00 sv. — B. Mackevicz iš Richmond.

Fondo vadovybė dėkoja už aukas, kurios labai pravers šaltos ir sunkios žiemos metu Lietuvoje.

NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMAS

Gruodžio 31 d. Sporto ir socialinis klubas rengia Naujųjų metų sutikimą. Pradžia 21.00 val. Įėjimas 5.00 sv. asmeniui. Veiks bufetas.

Bilietus prašome įsigyti iš anksto, nes gruodžio 31 d. vakare jie nebus parduodami.

Klubo adresas: 345A Victoria Park Road, London E9.

Kalėdų dieną klubas bus atidarytas tarp 12 ir 14.30 val. Antrą Kalėdų dieną — 12 ir 15 val. Vakare klubas bus uždarytas. Naujųjų metų dieną, sausio 1 d., klubas bus atidarytas tarp 12 ir 15 val.

Visus Sporto ir socialinio klubo narius prašome pratęsti savo nario korteles 1992 metams ir atsiimti kišeninį kalendorių.

MANCHESTERYJE

KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

Lapkričio 23 d. LKVS-gos „RAMOVĖS" Mančesterio skyrius surengė MLS klube kariuomenės šventės minėjimą, kuriame dalyvavo gausus būrys žmonių, jų tarpe trys jaunuoliai iš Lietuvos.

Minėjimą atidarė ir pravedė ramovėnų skyriaus pirmininkas K. Murauskas. Tylos minute pagerbti mirę ir žuvę už Lietuvos laisvę ramovėnai.

H. Vaineikis perskaitė įdomią paskaitą apie Lietuvos istoriją, jos kelią į nepriklausomybę ir žmones, kovojusius už laisvę. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, ši Kariuomenės šventė minima pirmą kartą.

Meninėje dalyje eiles skaitė M. Ramonas — „Klastos dvasia", Alb. Vigelskis — „Lietuvai" ir Vl. Bernatavičius — „Dzūkija".

Minėjimo pabaigai sugiedotas Lietuvos himnas.

Po minėjimo šeimininkės B.Kupstienė, M.Bernatavičienė ir R. Navickienė paruošė puikią vakarienę, kurios metu buvo suorganizuota loterija.

A. P-kis

RENGINIAI

Pirmą Kalėdų dieną MLS klubo baras veiks iki 15.00 val., antrą Kalėdų dieną baras veiks normaliai.

Ramovėnai ruošia Naujųjų Metų sutikimą. Pradžiai galima atsinešti savo maisto, o vėliau užkandžiai pasirūpins klubas.

Sausio 5 d., sekmadienį, 16.00 val. MLS klubo valdyba šaukia metinį visuotiną susirinkimą, kuriame valdyba bei Revizijos komisija padarys pranešimus ir bus renkama valdyba 1992 metams. Narius prašome būtinai dalyvauti.

Kvorumui nesusirinkus nustatytą valandą, susirinkimas bus atidėtas vienai valandai, o po to pravestas, neatsižvelgiant į susirinkusių narių skaičių.

Klubo valdyba

SODYBOJE

KALĖDŲ ŠVENTĖS LIETUVIŲ SODYBOJE

KAINOS:

Kūčių vakarienė	— £12.50
Pietūs Kalėdų dieną	— £19.00
Vakarienė Kalėdų dieną	– £ 8.00
Pietūs Kalėdų II dieną	— £11.50

Kambarių kainos su pusryčiais:

Kambariai su dušu ir tualetu — £20.00 asmeniui.

Kambariai su bendru dušu ir tualetu — £15.00 asmeniui.

Visiems lietuviams nuo kambarių kainos bus atskaitoma 10 proc. nuolaida.

NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMAS

Gruodžio 31 d. diskoteka prasidės 20 val. Veiks bufetas. Bilieto kaina — £10.00.

Smulkesnę informaciją teikia V. Banaitis (Headley park, Picketts Hill, Bordon, Hants. Tel.: 0420-472810.

KALĖDINIAI SVEIKINIMAI „EUROPOS LIETUVYJE"

Kalėdų ir Naujųjų Metų sveikinimai „Europos Lietuvyje" yra geriausias būdas prisiminti savo gimines bei pažįstamus švenčių proga.

Sveikinimus spausdinsime kalėdiniame „Europos Lietuvio" Nr. 49-50. Vienskilčio sveikinimo kaina £10, o dviskilčio — £20.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

(Atkelta iš 3 psl.)

1992 m. liepos 24-27 dienomis numatoma surengti kraštiečių sąskrydį. Norinčių ir galinčių atvykti prašome iš anksto informuoti mus, Panevėžio kraštiečių draugijos pirmininko adresu: Bonifacui Ruželei, Žemaičių 21-28, 5307 Panevėžys, Lithuania.

Iš ketinančių atvykti norėtume tiksliai žinoti atvykimo laiką, dienų skaičių, ar reikalingas viešbutis, ar norėtumėte pabendrauti su draugijos nariais šeimose, ir kitus pageidavimus.

Bonifacas Ruželė

Panevėžio kraštiečių draugijos pirmininkas

Šiuos laiškus 'EL' atsiuntė Vytautas Skuodis iš JAV. Jis rašo: „Manau, kad nesavanaudiški pageidavimai iš Lietuvos, pagarsinti išeivijos spaudoje, tiktai dar labiau sustiprins ryšius tarp Lietuvos ir išeivijos".

TAIKOS KORPUSO SAVANORIAI

Amerikiečių Taikos Korpuso naujoji direktorė Elaine Chao patvirtino, kad jau ateinančių metų pradžioje pirmieji Taikos Korpuso savanoriai bus pasiųsti į Lietuvą ir kitus Pabaltijo kraštus. Tai bus pirmoji Taikos Korpuso savanorių misija Pabaltyjyje. Ji nustatys, kuriose, būtent, gyvenimo srityse Pabaltijo šalim būtų naudinga Korpuso pagalba.

Amerikiečių Taikos Korpusas įsikūrė prezidento J.F. Kennedy laikais. Tai vyriausybinė organizacija, kurios nariai — savanoriai, padeda įgyvendinti įvairiuose pasaulio kraštuose ekonominės ir socialinės pažangos programas. 530 Taikos Korpuso savanorių dabar dirba Vidurio ir Rytų Europos šalyse.

PRIVATI LEIDYKLA KAUNE

Privati dr. Romualdo Neimanto, istoriko, žurnalisto, rašytojo leidykla Lietuvoje priima užsakymus greitai ir nebrangiai išleisti įvairių autorių knygas. Taip pat ieškome kompanionų, kurie sutiktų platinti mūsų knygas užsienyje, norėtų kartu su mumis įsteigti bendrą leidyklą ir spaustuvę.

Mums rašyti:
Dr. R. Neimantui,
Automobilistų 18-34,
3043 Kaunas,
LITHUANIA

PRAŠO RAŠYTI IR PAREMTI

Lietuvos televizijos programos „Sveikata" vedėja Irena Poviriūnienė praneša, kad Sausio 13 d. sužeistas 24 metų studentas Arūnas Ramanavičius dabar gydosi Vokietijoje. Jam gresia kojos amputacija, todėl gražu būtų jį dvasiškai paremti rašant laiškus, nusiunčiant šventinę dovanėlę ar pagelbėti pinigais.

Jo adresas: Arūnas Ramanavičius, BWK Chirurgie IV-513, Lesse Str. 180, D-W-2000 Hamburg 70, Germany. Telefonas: 49 40 6972632.

PASAULYJE

Ir Jugoslavijos imperija byra

Kaip ir Sovietų Sąjungos, taip ir Jugoslavijos imperija byra, Sovietų Sąjungos — be didesnių aukų, jeigu neskaitysime žudynių Lietuvoje, Latvijoje ir kitose respublikose. Jugoslavijoje žudynės nesibaigia. Sutartos paliaubos pasidarė pajuokos objektu, nes jų niekas nepaiso. Europos Bendruomenė pasirodė neryžtinga ir negalinti sureguliuoti savo kontinente krizės. Jungtinių Tautų Organizacijai įsikišus, manoma, kad rezultatai bus geresni. Dėl karo veiksmų Jugoslavijoje labiausiai yra kaltinama Serbija, norinti „pasigrobti" Chorvatijos teritorijos dalį.

Kas gi jis — Robert Maxwell?

Apie Robert Maxwell, nuskendusį prie Kanarų salų, anglų spauda, TV ir radijas skelbė visą savaitę. Jo pavardė dar ir dabar minima spaudoje. Kas buvo Robert Maxwell?

Jis — Čekoslovakijos žydas, D. Britanijoje tapęs milijonieriumi, palaidotas, kaip norėjo, Alyvų kalne, netoli Jeruzalės. Dar prieš mirtį jis buvo apkaltintas esąs Izraelio žvalgybos „Mosssad" agentu. Jis tai griežtai paneigė. Simon Wiesenthal centras jį pavadino „senu draugu ir remėju". Robert Maxwell artimai pažinojo komunistų vadus Sovietų Sąjungoje, Čekoslovakijoje ir kitur. D. Britanijoje jis leido pelningą kairių pažiūrų dienraštį „Daily Mirror", nuostolingą žurnalą „European" ir kitus laikraščius. Jis buvo daugelio pramonės ir prekybos bendrovių D. Britanijoje ir kitur savininkas ir akcininkas. Tačiau atrodo, kad jo finansinė imperija laikėsi tik jo paties dėka, nes jam mirus ir šveicarų bankui pareikalavus grąžinti milijoninę paskolą, ta imperija ėmė smarkiai braškėti.

Ar išteisins „Ivaną Rūstųjį"?

Ivanas Demjaniukas buvo apkaltintas žydų žudynėmis Trebliankos koncentracijos stovykloje ir Izraelio teismo nuteistas mirties bausme. Ivanas Demjaniukas, sakoma, buvęs dujų kamerų prižiūrėtojas, kur dėl savo žiaurumo gavo „Ivano Rūsčiojo" pravardę. Teisme jis neigė, jog yra buvęs Trebliankoje, bet niekas į tai nekreipė dėmesio. Keli tos stovyklos kaliniai jį teisme atpažino, kiti suabejojo, kad po tiek metų gali atpažinti.

Gruodžio 23 d. prasidės Ivano Demjaniuko apeliacijos svarstymas, kuriame kaltintojai ir gynėjai pateiks naujų faktų, gautų iš sovietų KGB ir nacių SS archyvų. KGB pateikė teismui „Ivano Rūsčiojo" fotografiją. Bet žmogus toje fotografijoje visiškai nepanašus į I. Demjaniuką. Paaiškėjo, kad „Ivanas Rūstusis" — tai Ivanas Marčenko. Atsirado ir daugiau įrodymų, jog I. Demjaniukas sako tiesą. JAV užsienio reikalų ministerija I. Demjaniuką išdavė Izraeliui, nežiūrint trijų buvusių Trebliankos sargų liudijimo, kad Ivan Marčenko, o ne I. Damjaniukas buvo žiaurusis dujų kameros prižiūrėtojas.

Ar ramu Artimuose Rytuose?

Po karo Persijos įlankoje reikalai pagerėjo. Prasidėjo žydų-arabų konferencija, Sirija bei Iranas padėjo išlaisvinti Vakarų įkaitus, o Irakas iš kalėjimo paleido britų kalinį Richter, kuris už korupciją buvo nuteistas kalėti iki gyvos galvos.